

Pastwisko dla bydła: o czym warto pamiętać?

Autor: dr hab. inż. Maciej Adamski

Data: 16 lipca 2019

Pastwiskowanie jest naturalną i tanią metodą utrzymania (w szczególności żywienia) bydła. Zwierzęta mogą przebywać na pastwiskach zarówno sezonowo (maj–wrzesień), jak i całorocznie, przy czym utrzymywanie zwierząt na pastwiskach przez cały rok sprawdza się bardziej u bydła mięsnego. Dla bydła mlecznego zaleca się utrzymanie sezonowe – wypas dzienny.

Trwałe użytki zielone (TUZ) oprócz bazy żywieniowej stanowią również bardzo dobre siedlisko bytowania dla zwierząt. Pastwisko dla bydła sprzyja dobrostanowi wypasanych zwierząt, ich zdrowiu oraz zachowaniom stadnym.

Właściwe warunki to podstawa

Należy jednak pamiętać, że na pastwiskach, podobnie jak w oborach, należy zapewnić zwierzętom właściwe warunki środowiskowe. Oprócz zapewnienia właściwej higieny pastwisk oraz ich nawożenia, należy pamiętać o infrastrukturze sprzyjającej wypasanim zwierzętom. Niekorzystne warunki pastwiskowania wpływają negatywnie na wydajność bydła bez względu na kierunek użytkowania. W przypadku bydła mięsnego obserwuje się obniżone przyrosty dobowe masy ciała, natomiast u krów mlecznych odnotowuje się spadek wydajności mlecznej oraz pogorszenie składu mleka.

Zapewnij stały dostęp do wody

Naturalne czochradło

Bydło jest gatunkiem szczególnie wrażliwym na wysokie temperatury. Dlatego w sezonie pastwiskowym należy zwrócić szczególną uwagę na możliwości ochłodzenia organizmu. W tym celu pastwisko dla bydła powinno zawierać stały dostęp do wody pitnej oraz schronienia – zacienienia.

Stały dostęp do wody na pastwisku jest koniecznym i niezbędnym elementem żywieniowym. Koryta i poidła z wodą pitną powinny być utrzymywane w czystości i zainstalowane w budynkach, na wybiegach i pastwiskach. Usytuowanie koryt i poidel z wodą powinno minimalizować możliwość ich zanieczyszczenia, nadmiernego nagrzewania lub zamarzania. Wielkość (długość) poidel musi być proporcjonalna do obsady korzystającego z nich stada zapewniając zwierzętom bezkonfliktowy, swobodny dostęp do wody.

Wpływ temperatury na bydło

Temperatura (°C)	Obserwacje
-7-18	Komfort, dla bydła mięsnego nawet do
19-22	Spadek apetytu, pogorszenie się procesów metabolicznych, obniżenie wydajności
25	Znaczny spadek wydajności i składu mleka i przyrostów masy ciała, spadek odporności, obniżenie płodności, brak apetytu
≥30	Bezmleczność, zaburzenia metaboliczne, zahamowane procesy rozrodcze

Wpływ temperatury na bydło

fot. AgroFakt

Bydło potrzebuje schronienia

Bydło najczęściej pasie się w godzinach rannych i popołudniowych. Równie chętnie korzysta z runi pastwiskowej nocą, zwłaszcza w sezonie wysokich temperatur. W upalne dni przebywa w miejscach zacienionych z dostępem do wody. Pastwisko dla bydła powinno być bogate w schronienia dla zwierząt. **Jako schronienia mogą służyć zarówno elementy naturalne**

(zakrzewienia, drzewa) oraz zbudowane przez człowieka (wiaty, szopy). Schronienia na pastwiskach przede wszystkim stanowią ochronę przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi. Mają one chronić zarówno przed deszczem i wiatrem, jak również nadmiernym nasłonecznieniem. Jednakże w zależności od systemu utrzymania zwierząt mogą one pełnić również inne funkcje.

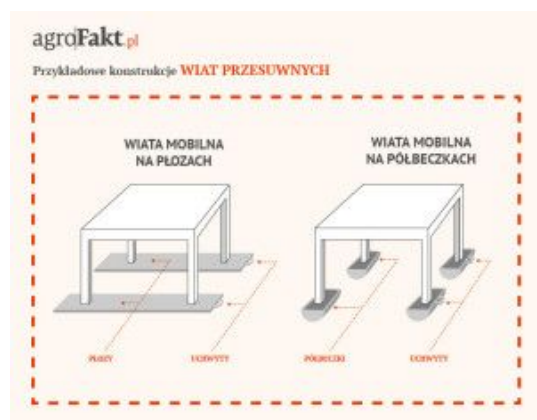
Bydło całoroczne a wiaty

W przypadku zwierząt utrzymywanych całorocznie na pastwiskach wiaty powinny być wytrzymałe. Ponadto stanowić mogą również magazyn słomy i siana. W nich zwierzęta odpoczywają, jak również przeżuwiają pobrany na pastwisku pokarm. **Idealne dla pastwiskowanego całorocznie bydła mięsnego są wiaty bez jednej ściany.** W wiatkach całorocznych powinny się znajdować poidła podgrzewane (chroniące przed zamarznięciem w okresie zimowym).

Komfort podczas porodu

Dodatkowo te konstrukcje powinny również uwzględniać część porodową, w której to krowy mogą się w komfortowych warunkach celić. **Ta część powinna być odgradzona np. żerdziami od pozostałej powierzchni.** Pozwala to na bezpieczną interwencję obsługi, gdy występują komplikacje porodowe, bez konieczności interakcji ze stadem. Dodatkowo, obłożone ścianami balotami, tworzą zaciszne miejsce porodów i oczekiwania na wiosnę.

Konstrukcja wiat

Rys. 1. Przykładowe konstrukcje wiat przesuwnych

Wiaty wykorzystywane przy sezonowym pastwisku nie muszą się charakteryzować taką wytrzymałością, jak schronienia w systemie całorocznym. Mają one za zadanie przede wszystkim chronić bydło przed nadmiernym nasłonecznieniem. Dlatego też konstrukcja takich schronień może być lekka. Można tutaj z powodzeniem wykorzystać okorki, zakupione w tartaku jako odpady. Zaleca się również wykorzystanie schronień mobilnych (wiaty przesuwane np. na płozach – patrz rys. 1). Jest to szczególnie korzystne przy rotacyjnym kwaterowaniu pastwiska. Żeby postawić wiatę musimy mieć jej projekt.

Chroń przed owadami

Uciążliwym zjawiskiem w sezonie pastwiskowym są pojawiające się masowo owady. **W celu ochrony bydła, należy przygotować czochradła z preparatem owadobójczym.** Zwierzęta ocierając się o nie rozprowadzają preparat na swoim ciele. Jako naturalne czochradła można wykorzystać drzewa.

Droga na pastwisko dla bydła

Przy organizacji miejsca wypasu, warto również zadbać o dobry stan dróg, przeznaczonych do przepędzania zwierząt. **Powinny one charakteryzować się właściwościami amortyzującymi, być pozbawione niebezpiecznych wgłębień i ostrych kamieni.** Niewłaściwie skonstruowane szlaki komunikacyjne mogą przyczyniać się do powstawania chorób układu ruchu.

Lej komunikacyjny (do przepędu i kontroli stada)

Bezpieczne ogrodzenie

Przed pierwszym wyprowadzeniem bydła na pastwisko należy sprawdzić stan ogrodzenia. Pierwsza kwatera powinna być obszerna, solidna, wykonana z żerdzi i dobrze osadzonych słupków. Wynika to z faktu, iż zwierzęta po sezonie zimowym są bardzo pobudzone podczas pierwszych wizyt na pastwisku. W rezultacie łatwo może dochodzić do uszkodzeń ogrodzenia i niszczenia racicami zadarnienia. Następna kwatera może być już wydzielona „pastuchem elektrycznym”. **Generalnie ogrodzenie pastwiska powinno być bezpieczne dla zwierząt oraz powinno je chronić przed atakiem drapieżników.** Ponadto wskazane jest, aby instalacja ta była lekka, łatwa w transporcie i modyfikacji. Pozwala to na dogodną i ekonomiczną kontrolę zwierząt, ułatwiając tym samym gospodarowanie trwałymi użytkami zielonymi w gospodarstwie. Szczególnie ważne jest to przy kwaterowym wypasaniu zwierząt.

Wiaty wykorzystywane przy sezonowym pastwisku nie muszą się charakteryzować taką wytrzymałością, jak schronienia w systemie całorocznym.

Kiedy osiągniemy wysoką wydajność pastwiska?

Pastwisko dla bydła osiągnie najbardziej optymalne wyniki i wydajność poprzez zastosowanie dawkowanego wypasu kwaterowego. Polega on na rotacyjnym wykorzystaniu kwater, co zabezpiecza pastwisko przed wydeptywaniem jego wyjezdzonej części, przyspieszając jednocześnie tym samym prawidłowy odrost runi pastwiskowej. Przy tym systemie bardzo dobrze sprawdza się elektryczne ogrodzenie (tzw. „elektryczny pastuch”). W zależności od odrostu przydziela się na 1 sztukę bydła 50–150 m² powierzchni pastwiska dziennie. Ponadto zalecane jest również naprzemienne użytkowanie kwater (koszenie na zmianę z pastwiskowaniem). **Efektywne wykorzystanie TUZ to również wykonywanie podstawowych zabiegów agrotechnicznych po każdym przepasieniu kwatery.** Dotyczy to: wykaszania niedojadów, mulczowania, rozgarniania kretowisk i łajniaków, jak i nawożenia, podsiewów, czy okresowego nawadniania.

Pastwiskowanie bydła opłaca się

Pastwiskowanie bydła jest ekonomiczną i przyjazną zwierzętom metodą wykorzystywaną w chowie bydła. **Należy jednak pamiętać, że wypasając zwierzęta, powinno się zapewnić im właściwe warunki dobrostanu oraz bezpieczeństwo.** Pastwisko dla bydła wymaga właściwie stworzonej infrastruktury.

Przeczytaj też: [Pastwisko jako źródło paszy dla bydła mięsnego](#)